

POSTANOWIENIE

4 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ewa Stefańska

na posiedzeniu niejawnym 4 grudnia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa A. W.

przeciwko G. S.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli,

na skutek skargi kasacyjnej A. W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z 6 listopada 2023 r., I ACa 1832/22,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2) przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Łodzi na rzecz radcy prawnego A. A. kwotę 5 400 zł (pięć tysięcy czterysta) powiększoną o należny podatek od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 6 listopada 2023 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację powódki A. W. od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z 27 kwietnia 2022 r. w sprawie przeciwko G. S. o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli i orzekł o kosztach postępowania.

Powódka wniosła skargę kasacyjną, w której zaskarżyła wyrok Sądu drugiej instancji w części oddalającej apelację i obciążającej ją częścią kosztów

zastępstwa procesowego pozwanego oraz wnosiła o jego uchylenie w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z treścią art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: (1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne; (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów; (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie.

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie obejmuje zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano potrzebę wykładni art. 898 § 1 k.c. budzącego poważne wątpliwości interpretacyjne w zakresie wykładni przesłanki rażącej niewdzięczności, będącej przesłanką warunkującą możliwość odwołania wykonanej darowizny. Ponadto

wskazano, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z powodu przyjęcia przez Sąd Apelacyjny, że skazanie pozwanego prawomocnym wyrokiem karnym za przestępstwo popełnione na szkodę powódki i jej najbliższych nie stanowi rażącej niewdzięczności.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że powołanie się na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r. II CZ 102/02; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07 i z 8 lipca 2008 r., I CSK 111/08).

Skarga kasacyjna nie spełnia powyższych kryteriów. Kodeks cywilny nie definiuje pojęcia rażącej niewdzięczności ani nie określa kryteriów, które należy brać pod uwagę przy ocenie zachowań obdarowanego. Nie jest możliwe formułowanie generalnych zasad co do znaczenia tego pojęcia z uwagi na zróżnicowane sytuacje życiowe. O istnieniu lub nieistnieniu podstaw do odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności decydują w każdym przypadku konkretne okoliczności, rozważane na tle zwyczajów panujących w określonych środowiskach społecznych, które nie wykraczają poza wypadki życiowych konfliktów. Każdy przypadek powinien być rozważony indywidualnie (zob. wyrok SN z 26 kwietnia 2016 r., I CSK 209/15).

Niezależnie od powyższego Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, że podstawa „rażącej niewdzięczności” nie obejmuje krzywd wyrządzonych darczyńcy nieumyślnie, w sposób niezamierzony, czy nawet umyślnie, ale w sposób nieprzekraczający granic zwykłych konfliktów życia rodzinnego, podyktowanych emocjami wypowiedzi czy gestów, które są przejawem konfliktu

rodzinnego, spowodowanego przez obie jego strony, a tym bardziej sprowokowane przez darczyńcę (zob. postanowienie SN z 9 maja 2019 r., III CSK 315/18).

Jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał także na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. postanowienia SN: z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02; z 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05; z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06).

W analizowanej skardze kasacyjnej nie wykazano tak rozumianej oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Podniesione zarzuty stanowią jedynie polemikę z wykładnią przepisów prawa dokonaną przez sąd. Ponadto w konstrukcji skargi zachodzi logiczna sprzeczność, ponieważ te same argumenty nie mogą jednocześnie dowodzić występowania w sprawie potrzeby wykładni przepisów budzących wątpliwości i oczywistej zasadności skargi.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Pełnomocnik z urzędu ustanowiony celem reprezentowania powódki w postępowaniu kasacyjnym złożył wniosek o przyznanie mu kosztów pomocy prawnej świadczonej w postępowaniu kasacyjnym, oświadczając, że koszty te nie zostały opłacone. Uwzględniając to oświadczenie, Sąd Najwyższy przyznał pełnomocnikowi z urzędu wynagrodzenie określone na podstawie § 8 pkt 7 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki

samorządu terytorialnego kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2024 r. poz. 764).

[SOP]

[a.ł.]